

RAPPORT 2026:8



Förebygg fel, brister och skador

Delrapport 1

Titel: Förebygg fel, brister och skador
Rapportnummer: 2026:8
Utgivare: Boverket, mars, 2026
ISBN pdf: 978-91-90033-07-4
Processnummer: 3.4.1
Diarienummer: 2178/2025

Förord

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att förebygga att fel, brister och skador vid byggprojekt uppkommer (LI2025/00219). Uppdraget är en fortsättning på ett arbete som Boverket har bedrivit med syfte att förebygga fel, brister och skador. Arbetet har pågått sedan 2018 då Boverket publicerade rapporten Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn, men har sedan 2021 bedrivits i begränsad omfattning i olika mindre regeringsuppdrag utan särskilda medel. Det nya uppdraget är långsiktigt och sträcker sig från mars 2025 fram till december 2030.

Denna delrapport har fokus på att redovisa åtgärdsförslag som Boverket bedömer kan ge god effekt vad gäller att förebygga att fel, brister och skador uppkommer vid byggprojekt. Åtgärdsförslagen har utkristalliserats under genomförda branschdialoger och är närmare beskrivna i underlag som har upprättats av branschaktörer och Sveriges Bygguniversitet (SBU), vilka också ansvarar för underlagens innehåll i sin helhet.

Boverket ska senast den 13 mars 2026 lämna en skriftlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet, vilken utgörs av denna rapport. Ytterligare en delredovisning lämnas senast den 18 maj 2028. Uppdraget ska slutredovisas senast den 20 december 2030.

Ansvarig enhetschef för regeringsuppdraget är Annika Rahm. Daniel Andersson är projektledare och i arbetet med delrapporten har Jonas Fränne och Mats Sjökvist deltagit. Juridisk medverkan har skett genom Oskar Engdahl.

Karlskrona mars 2026

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Summary in English	6
1 Inledning.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Arbetsmetod.....	9
2 Boverkets arbete med att förebygga fel, brister och skador i byggsektorn	10
2.1 God projektkultur.....	10
2.2 Korrekt tillämpning av kontrollsystemet enligt PBL.....	10
2.3 Boverkets kunskapsplattform.....	11
2.4 Dialoger och samverkan	12
3 Åtgärdsförslag	13
3.1 Enkel och säker uppföljning av företag och anställda	13
3.2 Långsiktig företagsutveckling i byggbranschen	15
3.3 Samordnade forsknings- och utvecklingsinsatser för byggbranschen.....	16

Sammanfattning

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att förebygga att fel, brister och skador vid byggprojekt uppkommer (LI2025/00219). Uppdraget är en fortsättning på ett arbete som Boverket har bedrivit med syfte att förebygga fel, brister och skador. Arbetet har pågått sedan 2018 då Boverket publicerade rapporten Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn, men har sedan 2021 bedrivits i begränsad omfattning i olika mindre regeringsuppdrag utan särskilda medel. Det nya uppdraget är långsiktigt och sträcker sig från mars 2025 fram till december 2030.

Enligt regeringsuppdraget ska denna delrapport främst ha fokus på att redovisa åtgärdsförslag. Uppdraget ska utföras i dialog med berörda branschaktörer.

Boverket har identifierat tre huvudsakliga åtgärdsförslag som bedöms ha stor påverkan för att minska förekomsten av fel, brister och skador. Åtgärdsförslagen har utkristalliserats under genomförda branschdialoger och är närmare beskrivna i underlag till rapporten. Dessa beskriver nu-läge, problembild och behov samt styrker relevansen i förslagen. Underlagen har upprättats av branschaktörer och Sveriges Bygguniversitet (SBU), vilka också ansvarar för underlagens innehåll. Följande tre åtgärdsförslag redovisas:

- Enkel och säker uppföljning av företag och anställda.
- Långsiktig företagsutveckling i byggbranschen.
- Samordnade forsknings- och utvecklingsinsatser för byggbranschen.

Boverket har även fortsatt med de initiativ som påbörjats i tidigare regeringsuppdrag för att förebygga fel, brister och skador. I denna delrapport redovisas ett urval av aktiviteter som skett sedan detta uppdrag startade.

Summary in English

The Government has commissioned the Swedish National Board of Housing, Building and Planning to prevent errors, deficiencies and damage in construction projects (LI2025/00219). The assignment is a continuation of work that the Swedish National Board of Housing, Building and Planning has been conducting with the aim of preventing errors, deficiencies and damage. The work has been ongoing since the Swedish National Board of Housing, Building and Planning published the report Survey of errors, deficiencies and damage in the construction sector in 2018, but has been conducted to a limited extent since 2021 in various smaller government assignments without special funds. The new assignment is long-term and extends from March 2025 until December 2030.

This interim report will primarily focus on developing proposals for action and presenting proposals that the Swedish National Board of Housing, Building and Planning assesses can have a good effect in terms of preventing errors, deficiencies and damage in construction projects. The assignment will be carried out in dialogue with relevant industry players.

The Swedish National Board of Housing, Building and Planning has identified three main proposals for action that are considered to have a major impact on reducing the occurrence of errors, deficiencies and damage. The proposals have been crystallized during industry dialogues and are described in more detail in supporting documents to the report. These describe the current situation, problem picture and needs and confirm the relevance of the proposals. The supporting documents have been prepared by industry players and the Swedish Universities of the Built Environment (SBU), who are also responsible for the content of the supporting documents. The following three proposals are reported:

- Simple and secure follow-up of companies and employees.
- Long-term company development in the construction industry.
- Coordinated research and development efforts for the construction industry.

The Swedish National Board of Housing, Building and Planning has also continued with the initiatives that were started in previous government assignments to prevent errors, deficiencies and damage. This interim report reports a selection of activities that have taken place since this assignment started.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I Boverkets rapport Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn¹, Byggskaderapporten, från 2018 kartlades fel, brister och skador inom byggsektorn. Av Byggskaderapporten framgår att de samhällsekonomiska kostnaderna för fel, brister och skador uppgår till 111 miljarder kronor årligen. I rapporten redovisades också de huvudsakliga orsakerna till att fel, brister och skador uppkommer.

Byggskaderapporten följdes av ett nytt regeringsuppdrag (Fi2020/01024/BB) som pågick 2018–2021 och slutredovisades i rapporten Slutrapport för uppdraget att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö². Uppdraget syftade till att komma till rätta med orsakerna bakom de problem som kartlagts i Byggskaderapporten genom ett förebyggande arbete för att minska fel, brister och skador. Ett flertal långsiktiga initiativ påbörjades, bland annat stöd för en god projektkultur inom byggbranschen, stöd för en korrekt tillämpning av kontrollsystemet i PBL och uppbyggnad av en kunskapsplattform på Boverkets webbplats.

Under 2021–2022 genomförde Boverket och Upphandlingsmyndigheten ett gemensamt regeringsuppdrag med syfte att utveckla stöd för att främja att sociala hänsyn tas vid upphandling inom bygg- och anläggningssektorn (Fi2021/03043). Uppdraget resulterade i flera digitala stöd för social hållbarhet som nu återfinns på Upphandlingsmyndighetens webbplats. Uppdraget innebar också att myndigheterna kunde arbeta vidare med initiativet om att utveckla stöd för en god projektkultur inom byggbranschen.

Under hösten 2022 genomförde Boverket regeringsuppdraget (Fi2022/02180) som redovisades i rapporten Uppdrag att motverka arbetslivskriminalitet, fel, brister och skador³. I detta uppdrag fortsatte arbetet med att förebygga fel, brister och skador, med ett särskilt fokus på hur detta ökar motståndskraften mot arbetslivskriminalitet i byggbranschen.

¹ Boverket (2018). Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn. Rapport 2018:36. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publikationer/2018/kartlaggning-av-fel-brister-och-skador-inom-byggsektorn>. Hämtad 2026-03-10.

² Boverket (2021). Slutrapport för uppdraget att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö. Rapport 2021:24. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publikationer/2021/slutrapport-for-uppdraget-att-forstarka-arbetet-for-en-god-inomhusmiljo>. Hämtad 2026-03-10.

³ Boverket (2022). Uppdrag att motverka arbetslivskriminalitet, fel, brister och skador inom byggsektorn. Rapport 2022:16. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publikationer/2022/motverka>. Hämtad 2026-03-10.

Boverket fick i regleringsbrevet för 2024 (LI2023/03879) uppdraget Bättre projektkultur genom upphandling, där Boverket fortsatte arbetet med att förebygga fel, brister och skador samt utvecklade samarbetet kring beställarstöd med Upphandlingsmyndigheten.

1.1.1 Regeringsuppdraget

Regeringen gav i mars 2025 Boverket i uppdrag att förebygga att fel, brister och skador vid byggprojekt uppkommer (LI2025/00219). Uppdraget ska utföras i dialog med berörda branschaktörer, till exempel byggföretag, fackliga organisationer och utbildare.

Boverket ska senast den 13 mars 2026 lämna en delredovisning av uppdraget, med fokus på åtgärdsförslag, vilken utgörs av denna rapport. Senast den 18 maj 2028 ska ytterligare en delredovisning av uppdraget lämnas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). Boverket ska senast den 20 december 2030 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

1.1.2 Syfte och mål med uppdraget

Uppdragets syfte är att förebygga att fel, brister och skador vid byggprojekt uppkommer. Målet är att minska omfattningen av fel, brister och skador vid byggprojekt och därmed bidra till en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar samhällsbyggnadssektor.

Enligt regeringsuppdraget ska Boverket

- följa förekomsten av fel, brister och skador vid byggprojekt
- utreda och sprida kunskap om hur fel, brister och skador vid byggprojekt kan minskas
- ta fram verktyg som motverkar fel, brister och skador vid byggprojekt
- stödja relevanta offentliga aktörer med närliggande uppdrag i syfte att förebygga fel, brister och skador vid byggprojekt
- bistå Upphandlingsmyndighetens arbete med att stödja upphandlande organisationer i syfte att förebygga fel, brister och skador vid byggprojekt
- föreslå samhällsekonomiskt effektiva åtgärder i syfte att förebygga fel, brister och skador vid byggprojekt för upphandlande organisationer
- kontinuerligt utvärdera åtgärdernas effekt och vid behov föreslå andra åtgärder som kan förebygga fel, brister och skador vid byggprojekt.

1.1.3 Målgrupper

Följande målgrupper har identifierats i Boverkets arbete med att förebygga fel, brister och skador:

- Offentliga och privata byggherrar samt de aktörer som projekterar, bygger och förvaltar bostäder och lokaler.
- Tjänstepersoner på kommunernas miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningar.
- Interesse- och branschorganisationer. De har stor möjlighet att engagera, motivera och stötta de övriga prioriterade målgrupperna.

1.1.4 Koppling till andra uppdrag och utredningar

Detta uppdrag har koppling till Boverkets arbete med de nya byggreglerna samt det arbete kopplat till Boverkets roll som beredskapsmyndighet.

I regleringsbrevet för 2026 (LI2025/00469) gavs Boverket tillsammans med Upphandlingsmyndigheten gemensamt uppdraget Upphandlingsfaktorer som främjar konkurrensen inom bygg- och anläggningssektorn.

Ett flertal statliga utredningar som har genomförts de senaste åren, exempelvis Ordning och reda – förstärkt och tillförlitlig byggkontroll (SOU 2023:70), berör de frågor som Boverket arbetar med inom uppdraget.

1.2 Arbetsmetod

En central del i arbetet med att förebygga fel, brister och skador är dialog med branschaktörer, vilket också understryks i regeringsuppdraget. Det ger värdefulla inspel samtidigt som det säkerställer relevans i de initiativ Boverket driver. Det gör också att branschsamtalet om slöseri hålls levande, samtidigt som det möjliggör en direkt förankring och spridning av kunskap.

Många av de inspel som inhämtas kräver utredning eller utveckling. Beroende på fråga och ämnesområde kan sakkunskap behöva anlitas genom högskolor, universitet eller konsulter med olika specialistkompetens.

2 Boverkets arbete med att förebygga fel, brister och skador i byggsektorn

Boverkets arbete med att förebygga fel, brister och skador omfattar olika initiativ som Boverket har initierat efter att Byggskaderapporten presenterades 2018. Sedan nuvarande uppdrag inleddes i mars 2025 har Boverket fortsatt med de initiativ som påbörjats tidigare, med avsikt att förebygga fel, brister och skador. Nedan redovisas ett urval.

2.1 God projektkultur

Bristande motivation och bristande engagemang är viktiga orsaker till att fel, brister och skador uppstår i byggsektorn, och det finns en stor potential att minska förekomsten av detta. Genom ett systematiskt arbete för att utveckla en god projektkultur ökar motivationen och engagemanget hos medarbetarna. Detta leder dessutom till en bättre arbetsmiljö, främjar jämställdhet, uppmuntrar till bredare ansvarstagande och stärker kunskapsdelningen mellan alla som deltar i byggprojektet.

De stöd som tagits fram för att hjälpa beställare och övriga branschaktörer att skapa en god projektkultur finns samlade i en vägledning⁴ och en guide⁵ på Boverkets webbplats samt i upphandlingskriterier på Upphandlingsmyndighetens webbplats⁶.

För att få fler i byggbranschen att använda stöden har Boverket på olika sätt spridit kunskap om vikten av att skapa en god projektkultur samt om de stöd som tagits fram. Under 2025 har Boverket följt ett byggprojekt som använder sig av Boverkets stöd och som är under genomförande. Resultatet kommer under våren 2026 att publiceras i form av informationsfilmer och spridas som inspirerande exempel.

2.2 Korrekt tillämpning av kontrollsystemet enligt PBL

Ett annat pågående initiativ är att säkerställa en korrekt tillämpning av kontrollsystemet enligt PBL, med särskilt fokus på riskbedömning och

⁴ Boverket (2025). Vägledning för god kultur i framtida byggprojekt. <https://www.boverket.se/sv/byggande/forebygg-fel-brister-skador/stod-forandring/forandra-projektkulturen/vagledning-for-god-kultur>. Hämtad 2026-03-10.

⁵ Boverket (2024). Guide för värdegrundsarbete. <https://www.boverket.se/sv/byggande/forebygg-fel-brister-skador/stod-forandring/forandra-projektkulturen/vardegrundsarbete-i-byggprojekt>. Hämtad 2026-03-10.

⁶ Upphandlingsmyndigheten. God projektkultur. [Hållbarhetskrav för God projektkultur - Avancerad nivå - Totalentreprenad | Upphandlingsmyndigheten](https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-upphandling/hallbarhetskrav-for-god-projektkultur-avancerad-nivao-totalentreprenad). Hämtad 2026-03-10.

riskhantering. Boverket har medverkat och informerat på webinarier och utbildningar där byggnadsinspektörer och kontrollansvariga varit målgrupper. Genom detta så har fler kommunala tjänstemän och aktörer fått kunskap och förståelse för hur kontrollsystemet enligt PBL ska tillämpas på ett korrekt sätt. Boverket har även samlat utbildningsföretagen för att kompetensutveckla de som utbildar i frågan.

Boverket har intervjuat ett antal kommuner för att samla in erfarenheter som kan inspirera och stödja andra kommuner som ännu inte kommit lika långt i arbetet med att tillämpa kontrollsystemet korrekt enligt PBL. Utifrån dessa intervjuer har Boverket publicerat flera artiklar på sin webbplats, riktade till kommunala tjänstepersoner och beslutsfattare. Artiklarna lyfter fram konkreta lärande exempel från olika kommuner och innehåller praktiska tips och reflektioner kring utmaningar och lösningar i arbetet med kontrollsystemet.

Även om Boverket ser en förbättring av tillämpningen av kontrollsystemet så är det fortsatt många kommuner som tillämpar kontrollsystemet bristfälligt. Boverket har tidigare genomfört riktade kompetenshövande insatser i ett antal kommuner med gott resultat och under 2025 har detta utökats till att omfatta ytterligare ett antal kommuner. Insatserna pågår och fortsättningsvis är avsikten att även involvera byggherrar, genom att stödja och följa konkreta byggprojekt under hela byggprocessen. Värdet av en korrekt tillämpning behöver förstås av alla berörda aktörer i byggprocessen och de erfarenheter som erhålls kommer att inarbetas i Boverkets fortsatta stöd.

Boverket har inom ramen för detta uppdrag påbörjat ett inledande arbete med att utreda förutsättningar och behov av att Boverket går vidare med att ta fram förslag om föreskrifter avseende kontrollplanens utformning. Sådana föreskrifter bedöms kunna utgöra ett värdefullt stöd för berörda aktörer vid tillämpningen av kontrollsystemet enligt PBL.

2.3 Boverkets kunskapsplattform

Kunskapsplattformen Förebygg fel, brister och skador⁷ återfinns på Boverkets webbplats med syfte att stödja byggsektorns aktörer i arbetet med att minska slöseriet.

Ett viktigt område när det handlar om att förebygga fel, brister och skador är riskhantering. På kunskapsplattformen finns en riskdatabas som beskriver risker i samband med planering, projektering, produktion och förvaltning av byggnader. Riskdatabasen är ett värdefullt stöd för byggherrar och deras projektorganisation, men även för byggnadsinspektörer. Under

⁷ Boverket (2022). Förebygg fel, brister och skador. <https://www.boverket.se/sv/byggande/forebygg-fel-brister-skador>. Hämtad 2026-03-10.

2025 har riskdatabasen utvecklats med nya riskområden som brand, konstruktion och inomhusmiljö.

2.4 Dialoger och samverkan

2.4.1 Branschdialoger

De branschdialoger som genomförts sedan uppdragets start i mars 2025 har fokuserat på att ta fram och diskutera olika åtgärdsförslag med såväl byggbranschens aktörer som högskolor och universitet.

2.4.2 Rådet för byggkompetens

Boverket har deltagit i Rådet för byggkompetens (RBK⁸) som är en branschgemensam plattform för dialog och initiativ som ska stärka och säkra kompetens i byggbranschen.

2.4.3 Kvalitetssäkrad kompetens

RBK har varit initiativtagare till att ta fram så kallade kvalifikationer som är ett standardiserat sätt att definiera, kvalitetssäkra, verifiera och registrera kompetenser. Syftet är att enklare kunna säkerställa och jämföra kompetenser samt att öka rörligheten inom och mellan branscher och länder. Detta har utmynnat i ett program, Kvalitetssäkrad kompetens⁹, som finansieras och drivs av Byggföretagen och Svensk Byggtjänst. Boverket ser positivt på detta branschinitiativ som syftar till att åstadkomma sund konkurrens genom att tydliggöra kompetenser. Boverket följer programmet och deltar i olika informationsmöten.

⁸ Deltagande parter samverkar om kompetensfrågor i byggbranschen och just nu ingår Boverket, Byggföretagen, Byggherrarna, Ledarna, Byggcheferna och Föreningen Sveriges Byggnadsinspektörer i RBK.

⁹ [Kvalitetssäkrad – Kompetens. https://www.kvalitetskompetens.se](https://www.kvalitetskompetens.se). Hämtad 2026-03-10.

3 Åtgärdsförslag

Boverket har identifierat tre huvudsakliga åtgärdsförslag som bedöms ge god effekt vad gäller att förebygga att fel, brister och skador som uppkommer vid byggprojekt. Förslagen har utkristalliserats under genomförda branschdialoger. De huvudsakliga åtgärdsförslag som presenteras är närmare beskrivna i tre separata underlag som upprättats av branschaktörer och Sveriges Bygguniversitet (SBU)¹⁰. Underlagen återfinns på rapportens webbsida på Boverkets webbplats. Underlagen beskriver nuläge, problembild och behov samt styrker relevansen i förslagen.

Boverket har inte gjort någon särskild utredning kopplad till respektive åtgärdsförslag, utan syftet är att lyfta fram problembild och möjligheter för de olika förslagen. Med andra ord krävs att åtgärdsförslagen utreds för att kunna ta ställning till om och på vilket sätt de ska genomföras.

3.1 Enkel och säker uppföljning av företag och anställda

För att få bort utnyttjandet av människor, undanhållande av skatteunderlag till staten och skev konkurrens mellan företag behövs en praktisk och seriös uppföljning av företag och anställda som kan ske på ett enkelt och säkert sätt. Detta system behöver vara tillgängligt för alla branschens aktörer att nyttja så att seriösa aktörer kan bidra till en sund konkurrens. Eftersom byggbranschen är en riskbransch för arbetslivskriminalitet räcker det inte med att företag och personer själva intygar uppgifter. Uppgifterna behöver kunna stämmas av med källan, det vill säga den myndighet som äger informationen.

Sekretessen mellan myndigheter begränsar möjligheten att dela nödvändig information. Utgångspunkten i detta förslag är att det väsentliga, för att åstadkomma en enkel och säker uppföljning av företag och anställda, inte ligger i att dela sådan information utan i att respektive myndighet besvarar specifika frågor med ja eller nej. I underlag 1 framgår exempel på relevanta frågor som specifika myndigheter behöver ge svar på.

¹⁰ Sveriges Bygguniversitet (SBU) är den institutionella infrastruktur där de fyra stora tekniska högskolorna (Chalmers, Luleå tekniska universitet, Lunds tekniska högskola och KTH) tillsammans utvecklar och driver svensk byggforskning och byggtutbildning framåt.

Figur 1. ID06-kort

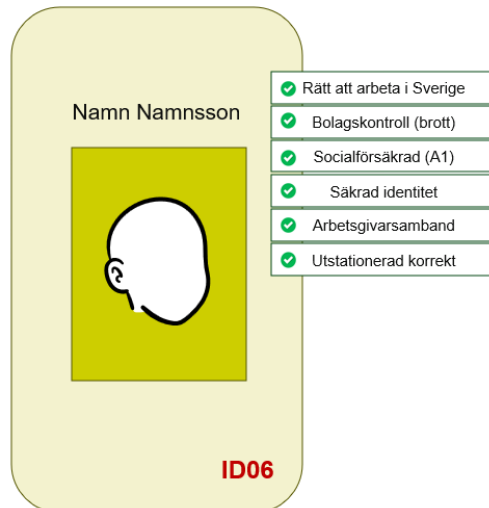


Bild: Exempel på hur lagefterlevnad säkerställs genom ja- eller nej-svar på specifika frågor. Illustration: Rättvist Byggande.

Underlag 1 redogör för olika möjligheter för hur problematiken skulle kunna hanteras praktiskt. Förslaget till informationsdelning bygger på att respektive myndighet besvarar en specifik fråga med Ja eller Nej.

Ett sätt att dela denna information på är att information från flera myndigheter samlas på en och samma plattform som externa aktörer kan vända sig till. Ett annat sätt är att informationen samlas på ett statligt kort, likt det som används i Finland som är kopplat till individens skattenummer. Ett tredje sätt är att använda det ID06-kort som redan är etablerat inom byggbranschen. ID06 begränsas dock av att tillgång till viss myndighetsinformation inte kan erhållas på grund av sekretess. För att utveckla ID06 krävs systematisk tillgång till myndighetsinformation som idag är sekretessbelagd. Av förslaget i underlag 1 framgår att detta bedöms kunna lösas genom antingen ett förstatligande eller delägarskap från staten i ID06.

3.1.1 Åtgärdsförslag

- För att säkerställa att uppföljning av företag och anställda kan ske på ett enkelt och säkert sätt föreslår Boverket att möjlighet till informationsdelning mellan myndigheter utreds, så att berörda myndigheter får möjlighet att besvara specifika frågor med ja eller nej.
- Boverket föreslår att en utveckling av den etablerade plattformen ID06 utreds i syfte att möjliggöra funktionaliteten i förslaget ovan. Boverket har haft dialog med Byggföretagen, som är huvudägare av ID06, och Byggföretagen är positiva till en sådan utredning.

Förväntad effekt av åtgärdsförslagen är en minskad arbetslivskriminalitet genom en enkel och säker uppföljning av företag och anställda. En

minskad arbetslivskriminalitet bidrar till ökad regelefterlevnad och därigenom färre fel, brister och skador.¹¹

Underlaget till åtgärdsförslag ”3.1 Enkel och säker uppföljning av företag och anställda” beskriver bakgrund, behov av uppföljning, risker och svårigheter, exempel och förslag på praktisk lösning. Underlaget är framtaget av Morgan Jansson, VD för föreningen Rättvist Byggande¹², som också ansvarar för underlagets innehåll.

[Underlag 1 Statligt ID06](#) återfinns som relaterad information på rapportens webbsida på Boverkets webbplats.

3.2 Långsiktig företagsutveckling i byggbranschen

I byggbranschen ligger fokus på konkret byggande och projekt och inte att stärka de entreprenadföretag som utgör basen i branschen. För att åstadkomma långsiktig utveckling inom byggbranschen krävs en förändring från kortsiktigt, reaktivt och projektbaserat arbetssätt till ett mer strategiskt fokus på företagens kontinuerliga utveckling och lärande genom hela produktionskedjan.

Branschens nuvarande arbetssätt bidrar till suboptimering, där insatser fokuseras på enskilda delar snarare än helheten. Detta gör det svårt att effektivt hantera grundläggande och återkommande utmaningar som låg produktivitet, höga felkostnader och bristande kvalitet. Kortsiktiga stödinsatser räcker inte för att komma till rätta med dessa problem; det krävs i stället strategiska investeringar och långsiktiga satsningar som främjar en stabil och hållbar utveckling för både företagen och hela branschen. Därför behöver insatser riktas mot företagets ledarskap, organisationskultur och förmåga till långsiktig utveckling på företagsnivå, istället för att som idag rikta det enbart mot enskilda projekt.

Den tillverkande industrin har länge haft tillgång till etablerade nationella utvecklingsprogram, så som Produktionslyftet¹³, för att stimulera de

¹¹ Boverket (2022). Uppdrag att motverka arbetslivskriminalitet, fel, brister och skador inom byggsektorn. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publikationer/2022/mot-verka>. Hämtad 2026-03-10.

¹² Rättvist byggande är en icke-vinstdrivande ideell förening som startades 2021 tillsammans med branschföreningen Byggherrarna och har till ändamål och uppdrag att motverka arbetslivskriminalitet i byggbranschen. Rättvist byggande har utvecklats i nära samarbete med Ekobrottsmyndigheten, Polisen, Skatteverket, Arbetsmiljöverket och branschorganisationerna Stockholms Byggmästareförening, Fairplay Bygg och ID06.

¹³ Produktionslyftet är ett nationellt program som syftar till att stärka förbättrings- och förnyelseförmågan inom industrin, med målet att skapa förutsättningar för uthållig konkurrenskraft och hållbarhet. Deltagande företag får hjälp att bygga strukturer som ger stöd för utveckling, lärande och engagemang på alla nivåer. De får också träna på att omsätta sina nya kunskaper i handling. Cirka 400 företag har deltagit i Produktionslyftet. Programmet har idag ett brett erkännande hos såväl företag som myndigheter och övriga intressenter.

tillverkande företagens utveckling. Små och medelstora företag inom tillverkningsindustrin kan söka stöd för utvecklingsprojekt genom Tillväxtverket nationellt men främst genom ERUF:s regionala finansiering. Med inspiration från Produktionslyftet skapades Bygglyftet¹⁴ för byggbranschen, med samma syfte och mål. Dock har entreprenadföretag inom byggbranschen i praktiken haft svårare att ta del av motsvarande stöd då villkor och tolkningar av projektbaserad verksamhet ofta gjort det svårt för dem att beviljas stöd.

Erfarenheterna som beskrivs i underlag 2 visar tydligt på ett behov av ett skifte i synsätt: från att utveckla enskilda projekt till att utveckla företagen som system. När strukturer, kultur och processer stärks i företagen skapas bättre projektresultat över tid och en mer robust förmåga att möta branschens utmaningar. Om branschen inte förmår hantera felkostnader, låg produktivitet och hållbarhetsutmaningar riskeras samhällets förmåga till långsiktig utveckling och nationell beredskap.

3.2.1 Åtgärdsförslag

- Boverket föreslår att åtgärder vidtas för att alla små och medelstora företag i byggbranschen ska kunna ta del av utvecklingsstöd så som EU:s regionala strukturfonder och regionala utvecklingsprogram.

Förväntad effekt av åtgärdsförslaget är att förflytta branschens projektfokus mot företagens egen långsiktiga utveckling genom att skapa reella förutsättningar för att fler företag i byggbranschen att kunna utvecklas och växa. En sådan förflyttning gör det möjligt att adressera byggbranschens utmaningar och på sikt skapa en mer robust samhällsbyggnadsförmåga, stärka produktiviteten och bidra till färre fel, brister och skador.

Underlaget till åtgärdsförslag ”3.2 Långsiktig företagsutveckling i byggbranschen” beskriver nuläge, kontext, problem, utmaningar och förslag på åtgärder. Underlaget är framtaget av Catharina Elmsäter-Svärd, VD för Byggföretagen och Johnny Petré, VD för Installatörsföretagen, som också ansvarar för underlagets innehåll.

[Underlag 2 Långsiktig företagsutveckling i byggbranschen](#) återfinns som relaterad information på rapportens webbsida på Boverkets webbplats.

3.3 Samordnade forsknings- och utvecklingsinsatser för byggbranschen

I syfte att förbättra effektivitet, minska kvalitetsbrister och öka innovation har ett flertal initiativ tagits genom åren, såväl relaterat till anläggning

¹⁴ Bygglyftet som idé startades för att möta och hantera slutsatserna från Boverkets Byggskaderapport 2018. Bakom satsningen på Bygglyftet står branschorganisationerna Byggföretagen och Installatörsföretagen, tillsammans med byggbranschens utvecklingsfond, SBUF, elteknikbranschens utvecklingsfond, ETU och Smart Built Environment.

som till byggnader. Många av initiativen har karaktären av projekt, det vill säga de är tillfälliga. Samtidigt är det allmänt känt att förändring och kunskapsutveckling tar tid vilket innebär att förändring kräver långsiktiga aktörer och långsiktig finansiering.

Idag är många initiativ näringslivsdrivna och/eller har krav på medfinansiering. Inte sällan är medfinansieringskravet minst 50 procent. Byggforskningsfrågor som är viktiga ur ett bredare samhällsperspektiv har då svårt att attrahera medfinansiering och får ingen forskningsbaserad genomlysning. Samtidigt är forskning som intresserar och finansieras av aktörer med starka särintressen svår att bedriva oberoende, vilket talar för behovet av särskild statlig finansiering av byggforskning.

Forskningsfinansiering utan krav på medfinansiering finns i princip för byggforskning endast hos forskningsrådet Formas. De öppna utlysningarna hos Formas omfattar de övergripande områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Under många års tid har byggforskningen haft svårt i denna konkurrens och byggforskningsfrågor med ett bredare samhällsintresse har haft svårt att få genomslag. Det finns i dagsläget inte heller någon representant i Formas forskarråd med bakgrund inom byggforskning.

Trafikverket har en central roll för utvecklingen av anläggningsbranschen som sammanhållande och kunskapsspridande aktör med uppdrag att driva och finansiera forskning och innovation relaterat till transportområdet. Budgeten har legat i storleksordningen 500–600 miljoner kronor/år och syftar till att bygga upp ny kunskap och utveckla nya lösningar. Motsvarande roll som nationellt sammanhållande, kunskapsspridande och betydande forskningsfinansiär saknas för byggbranschen.

Samhället står inför omfattande investeringar framöver på nationell, regional och kommunal nivå. Det är många stora, komplexa och kostsamma investeringsprojekt som ska initieras, organiseras, upphandlas, ledas och styras. Flera av dessa projekt kommer vara unika och omfattande att de bäst kan beskrivas som megaprojekt, vilket ställer särskilda krav på såväl organisering som finansiering och ledarskap. Såväl de enskilda projekten som den sammantagna mängden av projekt kommer att ställa mycket höga krav på beställarnas kapacitet och kompetens.

3.3.1 Åtgärdsförslag

Boverkets förslag består av två ömsesidigt beroende delar:

- Boverket föreslår att en motsvarighet till den roll som Trafikverket har, som nationellt sammanhållande, kunskapsspridande och betydande forskningsfinansiär för utveckling av anläggningsbranschen, skapas för utveckling av byggbranschen.

- Boverket föreslår även att långsiktiga satsningar görs som finansierar oberoende byggforskning, i synnerhet avseende frågor med ett bredare samhällsintresse. För att bygga kapacitet och kompetens behöver ny evidensbaserad kunskap tillföras kontinuerligt.

Förväntad effekt av åtgärdsförslagen är att åstadkomma en nödvändig transformation av byggbranschen så att den blir långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig. Det förutsätter samordnade utvecklingsinsatser med utgångspunkt i ett övergripande samhälls- och branshperspektiv.

Underlaget till åtgärdsförslag ”3.3 Samordnade forsknings- och utvecklingsinsatser för byggbranschen” beskriver bakgrund, problem, utmaningar och förslag på åtgärder. Underlaget är framtaget genom koordinatör Tina Karrbom Gustavsson och styrelsen för Sveriges Bygguniversitet (SBU) som också ansvarar för underlagets innehåll.

[Underlag 3 Behovet av byggforskning har kanske aldrig varit större](#) återfinns som relaterad information på rapportens webbsida på Boverkets webbplats.



Boverket

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se